

Boek van de maand (1993)

Joke Faassen en Mientje Nillesen

Jonge kerk, juni, juni augustus 1993

In 'Noem 't voor mijn part god', geeft Sieth Delhaas een twaalfstal jongeren in leeftijd variërend van 17-39 jaar, de ruimte om op geheel eigen wijze onder woorden te brengen wat geloven of zingeving voor hen inhoudt of betekent.

Zij hield deze gesprekken voor het tijdschrift 'De Bazuin' en deze zijn nu in dit boek bij elkaar gebracht. De jongeren die in het boek aan het woord komen, denken op hun eigen manier na en zijn op hun eigen manier eigentijds bezig.

Natuurlijk is het ene verhaal sprekender dan het andere maar dat heeft met leeftijd, aanleg, opleiding en in mindere mate het milieu te maken.

In elk geval is er voor elk wat wils. In de boekhandel kost het boek f 25,-Bfr. 500, ISBN 90 304 06941

In gesprek met Sieth Delhaas

Joke Faassen en Mientje Nillesen hadden een gesprek met de schrijfster van het boek van de maand: Sieth Delhaas.

Kunt u ons iets over uzelf vertellen?

Ik houd me bezig met feministische theologie, en ik geef cursussen en lezingen. Ik schrijf journalistieke artikelen en ik heb enkele boeken gepubliceerd. Daardoor kom ik met héél veel interessante zaken in aanraking. Maar voor mij is toch de kern de bewustwording van vrouwen; ik kijk hoe die bewust geworden vrouwen hun invloed op de samenleving kunnen vergroten. Mijn bezig-zijn met deze interviews is beïnvloed door de ervaringen met mijn eigen kinderen die in de leeftijdsgroep vallen van de jongeren die ik geïnterviewd heb. Ik ben uitgegaan van wat mijn kinderen nog met geloven hebben; of liever gezegd: wat ze er niet mee hebben. Ik heb niet die angst of zorg zoals mijn ouders dat bijvoorbeeld gehad zouden hebben als hun kinderen niet meer naar de kerk zouden gaan, want al zijn de jongeren niet, of niet zichtbaar met religiositeit bezig, wij hoeven gelukkig niet meer in de hel te geloven. Zonder die spanning en druk kun je als ouder je kinderen vrijlaten in wat zij met religie doen en dat hun manier van leven, in de zin van waar zij mee bezig zijn, van belang is.

Bent u daarom op verzoek van het tijdschrift 'De Bazuin' over hun vraag: 'Waarin gelooft de generatie die niet meer vanzelfsprekend in de kerk is opgevoed?', met deze jonge mensen in gesprek gegaan?

Ja, en dat heeft dus twee kanten. In de eerste plaats mijn eigen ervaring met mijn kinderen maar meer nog door de vrouwen die ik op mijn cursussen tegenkom. Vrouwen die een zekere zorg hebben over hun kinderen die niet meer naar de kerk gaan of niet meer zichtbaar met religie bezig zijn. Zij vinden dat jammer maar zien tegelijkertijd dat hun kinderen hartstikke goed bezig zijn. Ze beseffen echter ook dat die traditie van doorgeven van religie, waar zij

zelf ook soms geen woorden meer voor hebben, en de bewustwording waar jongeren mee bezig zijn, niet strookt met elkaar. In de bijbel zijn daar ook voorbeelden van. In de Profeten en verhalen in het Oude Testament is het volk Israël God vergeten en gaat het de afgoden dienen.

Dat afgodendom heeft, denk ik, in onze tijd het beeld aangenomen van de vervlakking, van consumptie, van het hebberige. Dat is voor mij eigenlijk een grotere zorg. Als je die gevoeligheid voor wat meer waard is - dat zou je het religieuze kunnen noemen - in het leven verliest, dan kom je bijna automatisch op dat andere spoor terecht. Voor mij is dat het godloze; de afwezigheid van God. Vanuit die invalshoek, ben ik dus ook met jongeren in gesprek gegaan.

Door de jongeren aan het woord te laten, wil ik aan al die ongeruste ouders laten zien: 'Kijk, zo denken zij. Dit is hun manier van religiositeit.' Veel jongeren zullen daar misschien niet met hun ouders over praten omdat die ouders misschien in beelden en woorden van het christendom willen spreken. Ik heb hen daar juist niet mee aangesproken en toch gaat het juist over die religiositeit.

Bedoelt de titel: 'Noem 't voor mijn part god', te zeggen dat datgene wat de geïnterviewden zoeken God is, maar dat het 'gangbare' godsbeeld niet bij hun leefwereld past? Bedoelen zij dan hetzelfde?

Dat denk ik wel. Ik heb in de vraag die ik hen gesteld heb de christelijke termen weggelaten omdat de bijbel onze geloofsbron is waar wij een leer omheen gebouwd hebben met vaststaande termen. Met die termen kunnen jongeren niets. Bewust heb ik in de titel gekozen voor god met een kleine 'g' omdat je dan openlaat over welke god je het hebt. Anders heb je het meteen over de God van het christendom.

Om te speuren naar wat de zin in hun leven is, heb ik de vraag gesteld: 'Wat is belangrijk in jouw leven op dit moment,' of: 'Wat is een belangrijk verhaal in jouw leven?'

Bijbelverhalen zijn in die zin ook belangrijk geweest: ze vertellen over de zingeving voor of van mensen tóén en dat heeft iets met het goddelijke te maken.

Dus die geloofsoverdracht zou ook in andere vormen aangeboden kunnen worden? ik denk nu aan de jongeman die in Tegelen de Jezusrol in het Passieverhaal speelde. Toen hij begon, betekende het voor hem niet meer dan toneel maar dat veranderde in de tijd dat hij ermee bezig was. Blijkt daaruit niet dat geloofsoverbrenning ook mogelijk is op een andere manier? Door middel van dans of muziek?

Ja, misschien moet daar ruimte voor zijn en misschien zijn jonge mensen daar al lang mee bezig. Ik ben niet goed op de hoogte met popmuziek maar ik hoor wel eens dat ze teksten 'religieus-achtig' vinden. Ik vind dat ook terug in enkele interviews: in hun kunst zoeken zij naar het religieuze. Ik denk dat het ontzettend belangrijk is op zo'n nieuwe manier toegang te zoeken tot het religieuze omdat de kerkelijke/christelijke taal afgestompt is.

Daarnaast denk ik ook dat de lichamelijke geloofstaal een weg biedt. Nu heb ik het over het zintuiglijke, in de zin van de natuur, in de seksualiteit. Denk aan de oude godinnecultussen waar de seksualiteit een verbinding was met het goddelijke. Dat vraagt naar een nieuwe manier van kijken en zoeken naar nieuwe symbolen en rituelen.

Misschien moeten we de bijbelverhalen wel een tijdje loslaten en uitgaan van hedendaagse verhalen waar mensen mee bezig zijn.

Zouden de geïnterviewde jongeren zich bewust zijn dat diezelfde basis als in de bijbelverhalen ook in hun verhalen aanwezig is?

Dat weet ik niet maar je kunt je ook afvragen of de mensen die ooit in de bijbel terecht zijn gekomen, als ze al ooit bestaan hebben, zich daarvan bewust waren.

Hoe bent u in contact gekomen met deze jongeren?

Ik ben heel selectief te werk gegaan omdat het toch over een behoorlijk intiem terrein gaat. Als eerste heb ik Ellie geïnterviewd omdat ik wist dat zij die pelgrimstocht ging maken. Toen hoorde ik dat er veel jongeren naar de Passiespelen kwamen; dat werd dus ook belangrijk. Verder zitten er veel jongeren bij die ik, zij het niet altijd persoonlijk, dan toch via anderen ken.

Geven deze verhalen wel een goed beeld van de doorsnee jongere ?

Wat mij opvalt is dat zij allemaal, buiten de laatste twee, een heel goede opleiding hebben genoten.

Daar heb je gelijk in en daar ben ik me erg van bewust. Ik heb naar anderen gezocht maar hen niet gevonden. Ik heb zelf het idee dat dat een goed beeld geeft van hoe de kerk in elkaar zit. Een eeuw geleden hebben de intellectuelen en de arbeiders de kerk verlaten en de meeste van deze jongeren zijn kinderen van middenklasse-ouders. Ze hebben een goede opleiding gehad hoewel er bij zijn die zelf kiezen voor een tamelijk sober bestaan. Je kunt dus ook zeggen dat de samenstelling van de groep geïnterviewden iets zegt over mijn eigen onvermogen om buiten mijn eigen leefmilieu, op dit punt, contacten te leggen.

We hadden het straks even over symboliek. Hoe belangrijk is die symboliek?

Ik denk dat wij ontzettend arm zijn waar het symboliek betreft. Wij, jongeren ook, moeten weer leren om rituelen en symbolen te gaan gebruiken. Die kunnen een zekere religieuze waarde krijgen. Dat kan iets zijn rondom een verjaardag of met andere feestelijkheden. Ik bracht mijn kinderen met Kerstmis altijd ontbijt op bed en ik deed daar dan een kaarsje bij. Toen ze later niet meer meegingen naar de kerk bleef ik daar toch mee doorgaan omdat het betekenis gaf aan die dag. Je richt als het ware een gedenksteen op. Mensen zijn ontzettend vindingrijk om het leven feestelijk te maken. Maar ook droevige gebeurtenissen kunnen, door er met symbolen mee bezig te zijn, hele kostbare gebeurtenissen worden. Leven en dood staan dan niet ver meer van elkaar. Als je het hebt over zingeving dan gaat het over het verleden maar ook over de toekomst. Daardoor krijgt het bestaan reliëf.

Over verleden en toekomst gesproken: uit sommige teksten bleek dat het een tot twee jaar geleden is dat de gesprekken plaatsvonden. Vindt u dat geen bezwaar?

Absoluut niet. Historische en geografische feiten zijn net als in de bijbelverhalen van ondergeschikt belang. Waar het om gaat is wat hen op dat moment geraakt heeft; wat op dat moment zin gaf aan hun leven.

Tot slot nog één vraag: Is er een bepaalde reden voor dat deze leeftijdsgroep aan het woord komt of is dat toeval?

De redactie van 'De Bazuin' vroeg naar de generatie tot 40 jaar. Als ik nu naar de groep kijk dan gaat het bijna over twee generaties. Voor mijn gevoel maakt dat het boek alleen maar waardevoller. Had ik namelijk alleen de leeftijd genomen van 17 tot 30 jaar dan waren er mensen aan het woord gekomen die nog heel erg bezig zijn met hun studie en met het vinden

van hun plekje in het leven. In dit geval kom je ook mensen tegen die zich al behoorlijk gesetteld hebben en komen er ook andere vragen aan de orde. Daardoor wordt de kloof tussen mijn generatie en de volgende nóg duidelijker.

Ik hoop dat mensen die in of met de kerk bezig zijn en grote plannen maken voor de kerk eens naar deze jonge mensen willen luisteren en zich daarmee openstellen voor welke vernieuwing dan ook.